

De schans van Schakkebroek

Na jaren van onderdrukking en geweld van doortrekkende vreemde legers en dievenbendes, vaardigde bisschop Gerard van Groesbeek in april 1564 een reglement uit waarbij alle burgers hun verweer en verdediging mochten organiseren. Dertien jaar later werd in ieder gehucht, dorp of stad een groep van weerbare mannen tussen de 18 en 60 jaar samengesteld. Het was hun plicht klaar te staan als de noodklok van de kerk luidde.

Omdat de wijk Schakkebroek geen kerk of noodklok bezat, werd er door de wijkwacht op een hoorn geblazen. In 1591 trokken Spaanse soldaten te paard door Schakkebroek. Bij schermutselingen met de bevolking werd een van hun paarden gedood. Uit wraak staken ze enkele huizen in brand.

In 1610 waren er in de wijk Schakkebroek 24 weerbare mannen. Dat zij er aan dachten een versterkte nederzetting te bouwen mag geen verwondering wekken.

De bevolking van de wijk Terbermen, toen een tiental gezinnen, kon zich bij het naderen van vreemde legers en roversbendes terugtrekken in de moerassige en dichtbegroeide bossen die daar veelvuldig aanwezig waren. Geen enkele vreemde durfde zich daar in te wagen.

In 1625 verschenen Christiaan Ruelens, Robrecht Bosmans, Wallewijn Germeys en Willem Windmolders, allen uit de wijk Schakkebroek, voor het Laathof van Waanrode. Zij vroegen een stuk grond te huren van ongeveer een hectare in een waterziek gebied van de wijk om een vluchtschans te bouwen, wat hen ook lukte.

Voor de op en inrichting van de 25 are grote schans zijn ongetwijfeld zware inspanningen geleverd. Denk aan het uitgraven van de vier meter brede en anderhalve meter diepe watergracht rond de schans. De schans groter maken dan nodig, was nadelig voor de verdediging ervan.

Voor de negen gezinnen en hun vee werden onderkomens en stallen gebouwd, ook een groot deel van de oogst werd binnen de schans ondergebracht. Meermaals zijn deze gezinnen met hun hebben en houden naar de schans moeten vluchten, waar ze eenmaal binnen de ophaalbrug opgetrokken werd en er gehoopt werd dat ze niet ontdekt zouden worden.

In mei 1644 mocht er met toestemming van prinsbisschop Ferdinand van Beieren een handboogschuttersgilde in Schakkebroek opgericht worden. Patroonheilige van de gilde werd Sint Sebastiaan. Hun schuttersveld lag op 200 meter van de schans. Vanaf toen was de verdediging van hun vluchtschans op volle sterkte.

Nog 150 jaar lang zal de schans dienst doen als vluchtoord. Op 6 mei 1794 kocht Geert Claes de schansweide en de schans met zijn kleine huisjes en stallen voor de som van 1100 gulden Brabants. Getuigen van deze aankoop waren Jeroen Robben en Willem Van Mol.

Het enige wat nog rest van de schans van Schakkebroek zijn oude documenten, een lichte verzakking van de opgevlude watergracht en de Terbermenbeek die de gracht rond de schans van water voorzag.

Beknopte samenvatting uit 'Conflicten in Groot Herk' door Paul Bonneux.

Meer info: www.gkgh.be

Foto Winterbeek: Denis Heusdens

